

targeting, mobilizovanist, active citizenship, which is especially important in light of sustainable development and development of social activity of modern youth. Determined that the possibility of implementing a gender component in education is one of the most effective ways of social activity of students. For this purpose it is necessary to promote the involvement of students and students of both gender education of students, active volunteers can distribute gender ideas among universities and society in general; take measures for gender education.

Key words: social activity, students, Social environment, hendernaya chuvstvyytelnost, Center gender education.

Стаття надійшла до редакції 05.01.2017 р.

Прийнято до друку 24.02.2017 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Харченко С. Я.

УДК 37.015.46

Н. А. Коношенко, А. В. Свинобой

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ
ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ФУНКЦІЙ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ
РОБОТИ В УМОВАХ РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ**

У сучасній Україні спостерігаються глибокі соціально-економічні й політичні зміни, перехід до ринкових відносин, нестабільність суспільства, знецінювання загальнолюдських цінностей, зниження рівня життя населення, посилення негативних тенденцій, що різко загострюють соціальні проблеми, серед яких зростання безпритульності, знедоленості, кількості дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Зазначене свідчить про наявність загальнонаціональної проблеми збереження покинутих батьками дітей та дітей-сиріт, створення умов для їх адаптації, розвитку індивідуальності, автономності, упевненості в собі, підтримки й стимулювання їх до активної життєвої позиції в майбутньому. В значній мірі успішне розв'язання вищезокреслених завдань можливе за умови підготовки соціальних педагогів.

У педагогічній науці різні аспекти професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів вивчалися І. Зверевою, А. Капською, Г. Лактіоною, Л. Міщик, В. Поліщук, С. Харченком й ін. Дослідження теоретико-методологічних основ соціально-педагогічної роботи з різноманітними категоріями споживачів соціальних послуг та професійна підготовка фахівців до певної сфери соціальної діяльності висвітлено в працях О. Главацької, І. Іванової, І. Ковальчук, Г. Лактіоною, О. Межирицького та ін. Разом з тим спостерігаємо дефіцит вітчизняних

досліджень, присвячених підготовці майбутніх соціальних педагогів до соціально-педагогічної роботи з дітьми-сиротами.

Метою нашої роботи є формування готовності майбутніх соціальних педагогів до реалізації функції соціально-педагогічної роботи з дітьми-сиротами.

Готовність соціальних педагогів до роботи з дітьми-сиротами, є суттєвою передумовою ефективного виконання ними функціональних обов'язків на займаних посадах у різних закладах освіти. Особливості здійснення соціально-педагогічної діяльності соціальними педагогами з дітьми-сиротами визначають також специфіку готовності студентів до роботи з визначеною категорією дітей та її формування під час навчання у ВНЗ.

Вивчення наукової літератури з означеного питання [2; 4] дозволило встановити, що готовність майбутнього соціального педагога до роботи з дітьми-сиротами являє собою інтегративну якість особистості, що характеризується позитивним ставленням до професії, усвідомленим прагненням і спрямованістю на організацію соціально-педагогічної роботи; високим рівнем оволодіння психолого-педагогічними та спеціальними знаннями й технологіями роботи з дітьми-сиротами, сформованістю рефлексії. Вона є основою активної соціальної і педагогічної позиції соціального педагога, що спонукає до професійної діяльності та сприяє її продуктивності.

За нашими переконаннями, визначити сутність готовності майбутнього соціального педагога до роботи з дітьми-сиротами можна лише за умови достатньо ґрунтовного аналізу та врахування особливостей професійної діяльності цих фахівців в окресленій царині. Для цього розглянемо функції роботи соціального педагога в контексті його професійної діяльності з дітьми-сиротами.

Для з'ясування поглядів провідних вітчизняних фахівців із соціальної педагогіки / соціальної роботи на перелік функцій соціального педагога в роботі з дітьми-сиротами нами були проаналізовані роботи вітчизняних дослідників Л. Артюшкіної, О. Безпалько, І. Звереві, В. Поліщук, А. Полянничко, С. Харченка та ін., що дало можливість виокремити функції, котрі має виконувати соціальний педагог у роботі з дітьми-сиротами.

Охоронно-захисна функція спрямована на реалізацію соціально-правового захисту дітей; відстоювання прав та інтересів дітей на основі державних та міждержавних документів для забезпечення неповнолітнім і молоді гарантованих їм прав та умов життєдіяльності; передбачає використання певного арсеналу правових норм для захисту прав та інтересів особистості, «сприяння застосуванню засобів державного примусу й реалізації юридичної відповідальності до осіб, які допускають прямі чи опосередковані протиправні впливи на підопічних соціального педагога» [1, с. 35].

Підготовка майбутніх соціальних педагогів до реалізації охоронно-захисної функції сприяє виконанню ними однієї з головних ролей – «захисника прав та інтересів дітей», що передбачає використання всього арсеналу правових норм для захисту прав та інтересів дітей, у тому числі реалізації юридичної відповідальності щодо осіб, які вдаються до прямих чи опосередкованих протиправних дій щодо дитини; формуванню соціальної активності, відповідальності за власні дії, долю дітей-сиріт, яким надається допомога, розумінню правових засад професійної діяльності.

Організаційно-посередницька функція забезпечує налагодження взаємодії соціального педагога з дитиною, її родичами, державними й недержавними організаціями, до компетенції яких входить вирішення проблем дітей, що залишилися без піклування батьків; передбачає координацію та об'єднання зусиль різних спеціалістів та організацій, які здатні захистити права дитини, встановити її статус, допомогти у вирішенні актуальних проблем [3, с. 50].

Підготовка майбутніх соціальних педагогів до реалізації посередницької функції сприяє формуванню вмінь виконувати координаційну та об'єднувальну роль у розв'язанні правових питань та нагальних проблем дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; розвитку комунікативних здібностей, володіння технікою міжособистісного спілкування.

Діагностично-прогностична функція передбачає вивчення індивідуальних особливостей і можливостей дітей-сиріт, їх позитивних потенціалів щодо самореалізації; вивчення особливостей найближчого соціального середовища; з'ясування індивідуальних відхилень у соціальному розвитку й зумовлених цим соціальних проблем; створення соціально-педагогічної характеристики особистості; визначення потреб конкретної особистості; вивчення становища та станів у різних виховних середовищах і ситуаціях, відносин у сім'ї, школі, з дітьми в різних групах, індивідуальних можливостей та потенціалів виховного середовища [2, с. 113].

Ця функція виконує змістовно-цільові (стратегічні) й організаційно-методичні (тактичні) завдання; полягає у прогнозуванні соціальним педагогом розвитку подій, процесів, які відбуваються в групі дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, суспільстві, та виробленні певної моделі соціальної поведінки. Реалізація її зумовлює визначення пріоритетів у напрямках, формах, методах, технологіях соціально-педагогічної роботи та вибір серед них найбільш результативних.

Організаційно-комунікативна функція характеризує соціально-педагогічну діяльність з погляду соціального менеджменту, що полягає в структуруванні, плануванні, розподілі видів професійної діяльності й координації роботи з різними соціальними інститутами та представниками споріднених професій; передбачає організацію

різноманітної діяльності, вплив на зміст дозвілля, допомогу в працевлаштуванні, професійній орієнтації й адаптації, координаційну діяльність підліткових та молодіжних об'єднань, організаторську роботу у взаємозв'язку клієнта з медичними, освітніми, культурними, спортивними, правовими закладами, товариствами й благодійними організаціями [4, с. 68].

Підготовка майбутніх соціальних педагогів до реалізації організаційно-комунікативної функції в роботі з дітьми-сиротами сприяє формуванню в майбутніх соціальних педагогів особистісних комунікативних та організаторських якостей та їх успішній реалізації в майбутній професійній діяльності, оскільки комунікація є основним засобом здійснення професійної діяльності соціального педагога.

Соціально-педагогічна функція передбачає використання виховного потенціалу мікросередовища, можливостей самої особистості як активного суб'єкта виховного процесу; спрямована на попередження конфліктних ситуацій, які спричиняють дитячу безпритульність і занедбаність; сприяє виявленню інтересів і потреб окремих соціальних груп, окремих людей щодо різних видів діяльності (спортивної, освітньо-дозвілдової, прикладної тощо); залучення до роботи різних установ, організацій, творчих спілок, фахівців [2, с. 115].

Підготовка майбутніх соціальних педагогів до реалізації соціально-педагогічної функції під час роботи з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, сприяє формуванню організаторських, діагностичних умінь, таких якостей особистості як толерантність, емпатія, доброзичливість, що є основою професійної компетентності соціального педагога.

Соціально-терапевтична функція спрямована на своєчасне подолання кризових ситуацій та проблем неповнолітніх на основі самоусвідомлення особистістю ставлення до себе, оточуючих, навколишнього середовища. Дана функція полягає у володінні соціальними педагогами теоретичними засадами психолого-педагогічної терапії, особливостями надання соціально-терапевтичної допомоги, вмінням проводити індивідуальні, групові консультації, терапевтичні зустрічі, залучати працівників різних соціальних інституцій до надання допомоги особистості.

Функція соціальної допомоги виявляється в наданні різновидів допомоги дітям-сиротам: інформаційної (забезпечення дітей-сиріт інформацією щодо питань соціального захисту); побутової (сприяння покращенню побутових умов дітей-сиріт), економічної (сприяння в отриманні пенсій, компенсацій, одноразових виплат, адресної допомоги на матеріальну підтримку сиріт, випускників дитячих будинків тощо), психологічної (подолання й профілактика конфліктних ситуацій).

Функції соціального педагога місткі та багатопланові. Їх реалізація дозволяє вирішувати безліч складних завдань у роботі з дітьми-сиротами. Вони залежать від тієї ролі, яку виконує фахівець у процесі діяльності з

дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування. Тому можна дійти висновку, що обґрунтовані нами функції максимально реалізуються в роботі з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, що переконує в потребі спеціальної підготовки студентів до реалізації зазначених функцій безпосередньо в ході роботи з зазначеною категорією дітей. Стаття не вичерпує всіх аспектів досліджуваної проблеми. Подальшого вивчення потребують соціально-педагогічні аспекти підготовки майбутніх соціальних педагогів до роботи з дітьми-сиротами в умовах загальноосвітніх, реабілітаційних та оздоровчих закладів.

Список використаної літератури

1. Артюшкіна Л. М. Специфіка професійної діяльності соціального педагога загальноосвітньої школи-інтернату для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування / Л. М. Артюшкіна, А. О. Полянничко. – Суми, 2001. – 186 с. **2. Вайнола Р. Х.** Педагогічні засади особистісного розвитку майбутнього соціального педагога в процесі професійної підготовки : дис...д-ра пед. наук: спец. 13.00.04 / Ренате Хейкіівна Вайнола. – К., 2006. – 542 с. **3. Зверєва І. Д.** Соціальна робота в Україні: навч. посіб. / [І. Д. Зверєва, О. В. Безпалько, С. Я. Харченко та ін.]; за заг. ред.: І. Д. Зверєвої, Г. М. Лактіонової – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 256 с. **4. Поліщук В. А.** Теорія і методика професійної підготовки соціальних педагогів в умовах неперервної освіти : монографія / В. А. Поліщук; за ред. Н. Г. Ничкало. – Тернопіль: ТНПУ, 2006. – 424 с.

Коношенко Н. А., Свинобой А. В. Підготовка майбутніх соціальних педагогів до реалізації функцій соціально-педагогічної роботи в умовах реабілітаційного центру

Стаття присвячена аналізу функцій, які реалізовує соціальний педагог реабілітаційного центру по відношенню до такої категорії дітей як діти-сироти. Автором обґрунтовується, що готовність до реабілітаційної діяльності є основою активної соціальної і педагогічної позиції соціального педагога, яка спонукає до професійної діяльності та сприяє її продуктивності. У статті обґрунтовано основні функції соціального педагога реабілітаційного центру щодо дітей-сиріт: охоронно-захисна, організаційно-посередницька, діагностично-прогностична, організаційно-комунікативна, соціально-педагогічна, соціально-терапевтична, соціальної допомоги. Автор переконує в потребі спеціальної підготовки студентів до реалізації зазначених функцій безпосередньо в ході роботи з зазначеною категорією дітей.

Ключові слова: реабілітаційний центр, майбутні соціальні педагоги, соціально-педагогічна робота, підготовка, діти-сироти.

Коношенко Н. А., Свинобой А. В. Подготовка будущих социальных педагогов к реализации функций социально-педагогической работы в условиях реабилитационного центра

Статья посвящена анализу функций, которые реализовывает социальный педагог реабилитационного центра по отношению к такой категории детей как дети-сироты. Автором обосновывается, что готовность к реабилитационной деятельности является основой активной социальной и педагогической позиции социального педагога, которая побуждает к профессиональной деятельности. В статье обоснованы основные функции социального педагога реабилитационного центра относительно детей-сирот: защитная, организационная, посредническая, диагностическая, прогностическая, коммуникативная, социально-педагогическая, социально-терапевтическая, социальной помощи. Автор убеждает необходимости специальной подготовки студентов к реализации указанных функций непосредственно в ходе работы с указанной категорией детей.

Ключевые слова: реабилитационный центр, будущие социальные педагоги, социально-педагогическая работа, подготовка, дети-сироты.

Konoshenko N., Svinoboy A. Training of Future Social Pedagogues to Implement the Functions of Socio-pedagogical Work in a Rehabilitation Center

In the article grounded, that readiness of social teachers of rehabilitation center to work with children-orphan, is substantial pre-condition of effective implementation by them functional duties on held positions them with children-orphan determine teachers also the specific of readiness of students to the works with the certain category of children and her forming under time studies in higher educational establishments. It is set an author, that readiness of future social teacher to work with children-orphan shows a integration quality of personality that is characterized by positive attitude toward a profession, by the realized aspiration and orientation on organization of social pedagogical work; by the high level of capture psychological, pedagogical and special knowledge and technologies of work with children-orphan, formed of reflection. She is basis of active social and pedagogical position of social teacher that induces to professional activity and promotes her to the productivity.

In the article the basic functions of social teacher of rehabilitation center are exposed in relation to children-orphan: guard, protective, organizational, intermediary, diagnostic, communicative, social pedagogical, social therapeutic, social help. It becomes firmly established that these functions of social teacher are capacious and various. Their realization allows to decide the enormous amount of difficult tasks in-process with children-orphan. They depend on a that role, that is executed by a specialist in the process of activity with children-orphan and by the children confined paternal caring. An author

convinces of necessity of the special preparation students to realization of the marked functions directly during work with the marked category.

Key words: rehabilitation center, future social teachers, social and pedagogical work, preparation, children to the orphan.

Стаття надійшла до редакції 22.01.2017 р.

Прийнято до друку 24.02.2017 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Омельченко С. О.

УДК 378.14:37.013.42

Н. В. Маркова

**ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ «СОЦІАЛЬНА РОБОТА» ПРОТЯГОМ
НАВЧАННЯ У ВНЗ**

На сьогодні ми бачимо якісно новий підхід до бачення гендерних перетворень у світі, оскільки демократичні цінності свободи, справедливості та прогресу неможливі без затвердження гендерної рівності. Очевидно, що творення національного суспільства неможливе поза світовим і європейським співтовариством, оскільки, щоб увійти в ці світові структури, необхідно мати якості їх рівня, сповідувати їхні принципи і прийняти їхні стандарти. Керуючись гендерними ідеями соціальної рівності, Україна підписала міжнародні документи щодо подолання гендерної нерівності в усіх сферах суспільного розвитку, ліквідації всіх форм дискримінації стосовно будь-якої статі, наповнення гендерним компонентом усієї системи суспільної й державної життєдіяльності, забезпечення пріоритету гендерного підходу щодо створення умов саморозвитку й самовираження жінок і чоловіків, оцінки планів та результатів їх діяльності, визначення гендерної перспективи. Виконання взятих зобов'язань щодо утвердження гендерної рівності потребує осмислення національних можливостей їх реалізації з урахуванням історично набутої практики суспільного життя представників обох статей, національних традицій їх взаємовідносин, досягнень і рівня соціальної культури та її складової – гендерної культури.

Останнім часом активізувалися дослідження гендеру та гендерної культури, незважаючи на те, що традиційні стереотипи традиційного патріархального типу досі стійкі. Щодо впровадження гендерного компоненту у систему вищої освіти варто зазначити наукові дослідження з проблем: теорії та методології гендера (О. Вороніна, І. Горошко, І. Жеребкіна, С. Жеребкін, О. Здравомислова, Л. Попова, І. Тартаковська, Г. Тьомкіна та ін.); упровадження принципів гендерної рівності й